

Inserati se sprejemajo in velja trislojna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo administracija in ekspedicijska na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Trpivni upor.

Znano je, da vsi narodi avstrijski, razun peščice nemških liberalcev, so s sedanjo vstavo nezadovoljni, in da že komaj pričakujejo vsem pravične spremembe. Da bi bili z zedinjenimi močmi prijeli ustavoverstvo, bi ga bili gotovo tudi že predrgučili, ker so razcepljeni v mnoge različne stranke, izmed katerih vsaka hoče imeti svoj prav, zato nič ne opravijo, marveč še pospešujejo njegovo životarjenje.

Med nasprotniki ustavoverstva ste najvidnejši dve stranki, ena meni, da trpivni upor je najkrepkejši pripomoček podreti vstavoverstvo nemčurske svojati, ena pa skuša v državnem zboru doseči svoj namen. Najpoglavnejši zastopniki prve stranke so vrli Čehi, ki se redno odtegujejo deželnemu in državnemu zboru in so v malo letih že čez dvajsetkrat imeli volitve. Nekteri Čehom hudo očitajo ta trpivni upor in menijo, da bi bilo za občni blagor veliko bolje, če bi trmo svojo popustili in se zopet delavno vdeležili političnega življenja. Tako govoreče bi lahko v praksi, kaj so od ustavovercev dosedaj dosegli naši prijatli, ki so popustili trpivni upor in začeli vdeleževati se državnega zbora; lahko bi jih opomnili, da tudi naši nasprotniki videti, da nič ne opravijo, so delali prav enako in so se odtegovali zborom, v katerih so imeli manjšino, a za zdaj hočemo o tem molčati in le nekoliko preresetati trpivni upor.

Kaj je trpivni upor? Trpivni upor je tisti, kterega s kako postavo nezadovoljen človek

napravljja s tem, da prostovoljno prevzame nasledke izvirajoče iz prelomljenja dotične zapovedi ali prepovedi. Postava n. pr. določuje, da deželni ali državni poslanci zgube poslanstvo, če v odločnem času ne pridejo v zbor in se postavno ne opravičijo. Čehi pa se v kljub tej določbi zborovanju redno odtegujejo ne zmenivši se za to, da vsled tega izgubljajo poslanstvo in se zapovedujejo nove volitve.

Od dejanskega upora se trpivni upor razločuje v tem, da uni odreka gosposki vso oblast ter skuša ali s silo pregnati jo, ali pa ji odreka za vladanje in obstanek neobhodno potrebne pripomočke, n. pr. davke, vojake itd. Ta upor je nenraven ker po krščanskem nauku je gosposka postavljena od Boga in smo ji tedaj pokorščino dolžni. Kdor tedaj gosposko hoče čisto odpraviti, nasprotuje zapovedi božji, ki velevala cesarju dati, kar je cesarjevega in Bogu kar je božjega. Oblast države pa ni nomenjena, in njene postave ne smejo nasprotovati višjim postavam, niti božjim niti naravnim. Se to pa vendar le zgodi in so vladine določbe tem višjim postavam nasprotne, sme človek po zgledu apostelnov in po načelih krščanskih v tem oziru gosposki odreči pokorščino. Trpivni upor tedaj ni nenraven, ker gosposki ne odreka vse oblasti in ji siloma ne nasprotuje, ampak ji odreka le oblast zapovedati ali prepovedati kaj, kar nasprotuje višjim zakonom. Ti zakoni so pa mnogoteri, ali verski in božji, ali pa naravni, n. pr. država bi Menonitom zaukazovala prisego in vojno, ktero njim njihova vera prepoveduje; ali pa bi Ju-

dom zapovedovala ob sobotah pisati, kar po starodavni šegi ne smejo, ali pa bi zahtevala, da otroci spolnivi 4. leto se imajo staršem vzeti in v državnih hišah rediti, dasi imajo starši naravno pravico do svojih otrok itd.

Kakšni pa so nasledki trpivnega upora? So razne kazni, mnogovrstna škoda na časti, svobodi, blagu in premoženju. V nekdanjem mogočnem rimskem cesarstvu so kristijane, ki niso hoteli po zahtevi ajdovskih vladarjev darovati malikom, davili, klali in morili, v luteranskih deželah so ob času reformacije tiste, ki so zvesti ostali katoliški veri, izganjali iz dežele, kar se v najnovejšem času zopet godi na Pruskem s škofi in duhovniki, kateri nočejo cerkvi nasprotnim postavam pokorni biti; na Českem pa poslanci, ki se branijo vdeležiti se zborov, ki vničujejo starodavno česko pravo, izgubljajo svoje mandate, in ljudstvo mora z novimi volitvami tratiti čas in denar.

Trpivni upor ima pa tudi za državno gosposko hude nasledke. Kajti vsled takih dogodkov med ljudstvom navadno vre, kar gosposki ne more biti vse eno, ker je to očitno znamenje, da je ali zašla na napačno pot, ali pa da je med njo in njenimi podložniki tako nasprotje, da porazumljenje ni več mogoče. Čim večje je to nasprotje in število upornikov in čim živahnije je nasprotovanje, tim hitrejšje se zmešnjave rešijo. Ako je število upornikov majhno, za nekaj časa, da se okrepijo in pomnožijo, morajo trpeti, je pa število to veliko, vlada ali spozna, da je zabredla na napačno pot, ali pa skuša upor zatreti, kar se

Podlistek.

O šolah kot delavnicah božjega duha, ali svetega duha.

(Govor Herderjev.)

(Konec.)

2.) Slehern dober dar se je imenoval pri Hebrejcih dar duha; duh jim je bil, kar je dar oživljalo, čistilo, koristnega delalo, in v svrhu celote obračalo. Bi li ne želeli, da bi bile v tem smislu šole delavnice duha? Koliko in kako različni darovi klijejo v teh mladenčih, poprek vsi dobri od Boga podeljeni darovi? Kaj zamoremo lepšega želeti, nego da jih duh vzbuja in oživlja, da dober duh v človeku ta dar spoznava, ga za njegovo delo odločuje in vodi? Duhu božjemu so vsi darovi ljudi ednake vrednosti, kajti človeška družba tirja različne darove. Delal je on v onih umetnikih pri zidanji svetišča, in prorokoval v prorokih. Govoril je on v njih k ljudstvu, sodil v sodnikih, navduševal osvoboditelje ljudstva, junake. Na Davidovo harpo popeval je psalme, in v modrih bil je nauk in modrost; v obrtniku vodil je nja opravke. Ko je nastalo krščanstvo, bil je njegov razločljiv značaj ta, da se je nov duh razlil čez vse brez ozira na starost in

stan, in da bi se imel vsak dober, vsak koristen dar na svetlo prikazati; kajti s. Pavel pravi, različne darove podelil vam je Bog, duh naj jih prešinja. S čim drugim pridobilo si je krščanstvo človeška srca, kakor da je podrla predsodke, vsled kojih je bila kopica ljudi zanič, in da je vzbudilo v vseh vse in vsakršne darove k vzajemnej koristi? Tu ni ne Juda, ne Grka, ne sužnja ne svobodnega, ne moža ne žene, vsi so edno v krščanskem občinstvu. S tim pridobilo si je krščanstvo srca drugače tako zanemarjenih stanov, s pristopnostjo, postrežljivostjo in vlnudnostjo; koristnosti so stopile na dan, ki bi bile drugače večno v tmini ležale, in položil se je omiki ovi veliki, široki temelj, ki obsega vse stanove, vse narode in kterega ni poznal stari svet. Da se to pri prvih poskusih ni drugače nego nepopolno goditi moglo, da so se k temu z vsakim korakom časa nove razvade družile, da se je čisto spridila vlnudnost krščanstva v plebejski okus, to vse in še sto drugih reči, kojih bi bilo omeniti, ne more premeniti resnice in čistosti velikega zakona, ki hoče, da se pomaga vsem ljudem, ko pridejo vsi k spoznanju resnice, da se vsak človek rabi v onej stroki, v kojej je najbolj za rabo, in da se išče od najlepše setve, ktero je Bog nasejal,

z različnimi darovi v človeku, sad, mnogostranska korist, koje si že po njivah in travnikih od vsake biljke in grma, od vsake gobe in drevesa pridobiti poskušamo. Pustiti, da božji zlahtni talenti v človeku neporabljeni ležejo, rjavijo, in da sami sebe ugonobijo, ni le veleizdajstvo zoper človeštvo, nego največa škoda, ktero si država sama nakloniti more: kajti z vsakim tim zakopanim mrtvim prometom ne zgubi se le, kakor mislijo, promet in odstotki, nego ker se te žive moči ne dajo ravno zmirom kot mrtvi prometi zakopati, spopadejo se in uzročijo občinstvu mnoge zmešnjave in zmote. Človek, ki nima pravega dela, ne miruje, nego ker živeti mora, zna posebno če je bil razkačen, svoje darove tudi zelo slabo obrniti; dok se naposled pomešajo vsa ta živa kolesa in podaja celi stroj žalosten prizor. Najstareje krščanstvo tore je čislalo jako darove, upotrebo darov, porabo vseh darov, posebno dar, talente spoznavati in iskati, duhove poskušati in razločevati; vsi veliki in pravi ljudje, ki so bili drugim predstojniki, prizadevali so si, tega oživljajočega duha posnemati, talente izbujati in naobraževati, spravljati jih na luč, postavljati na kraj in mesto, v vzajemno korist.

Bodi tore šola tudi v tem delavnica pre-

najlože doseže z razcepljenjem upornikov. Nihče pa ne more tajiti, da trpivni upor velikega števila podložnikov je huda in nevarna državna kriza in če se hoče vlada ohraniti, si prizadeva, da kakor hitro mogoče popravi svoje pregreške, ali pa vniči upornike. Naša vlada poskušala je vničiti opozicijo; res se ji je posrečilo razdvojiti jo in znaten del te opozicije, ki je pred malo leti složno ravnala s Čehi, ločiti od njih; posrečilo se je našim ustavovercem celo peščico Mladočehov odtrgati od lastnih njihovih sobratov; a Staročehi so danes še ravno tako neomahljivi, kakor nekdanj, in še dolgo dolgo bodo morali njihovi nasprotniki čakati, preden bode ta tako krepko in izvrstno vredjena opozicija zatrta, ki bi bila gotovo že dosegla svoj namen, da bi se kronovine, ki so ž njo enih misli, od nje ne bile ločile. Vlada je že dovolj dolgo delala poskušnje, in se menda prepričala, da po tej poti ne opravi ničesa; če ji je državni blagor pri srcu, ji tedaj ne bode ostalo drugega, nego popustiti krivo pot, na katero jo je pripravila napačna politika nemških ustavovercev, in nastopiti pot porazumljenja.

Ponudba vlade,

da bi kranjska dežela sklenila pogodbo z državo o uravnavi razmer države k kranjskemu zemljišno - odveznemu zakladu.

Za kranjski zemljišno-odvezni zaklad se sedaj pobera 20% priklade k direktnim davkom in 10% priklade k vžitnini od vina, od vinskega in sadnega mošta in od mesa. Ker se pa s temi prikladami ne pokrije vsa potreščina za zemljišno-odvezni zaklad, se mora plačati iz državnega zaklada, kar primanjkuje, ker država je dolžna priplačevati za zemljišno-odvezni zaklad, kolikor dežela ne more sama plačati. Na davke se ne morejo še večje priklade naložiti, ker ljudje že sedanje priklade težko plačujejo, precejšnji del teh priklad se mora še celo vsako leto odpisati, ker jih ni moč iztérjati. — Ker je država garant ali porok za to, da se dolg za zemljišno odvezo poplača, torej ni nobenega pravega razloga, deželi večje priklade na davke za zemljišno-odvezni zaklad naložiti, nego tolike, ki jih dežela more

zmagovati. — O tem, koliko priklad na davke se zamore deželi naložiti, odločuje deželni zbor, brez njegovega dovoljenja se deželne priklade ne smejo povekšati. — V deželnem zboru je vže večkrat dokazano, da se na Kranjskem priklade na davke za deželni in zemljišno-odvezni zaklad ne morejo povekšati. Meseca novembra l. 1874 je deželni odbor v posebni knjižici razložil razmere zemljišne odveze na Kranjskem in preobloženje kranjske dežele z gruntnimi davki. — Leta 1874 je deželni zbor kranjski cesarski vladi razodel pogoje, pod katerimi je pripravljen skleniti z njo pogodbo o uravnavi razmer med kranjskim zemljišno-odveznim zakladom in med državo; teh pogojev pa vlada ni sprejela, ampak stopila je po načelniku deželne vlade pred sedanji deželni zbor zopet z novo ponudbo. — Ker je ta reč jako velike važnosti, je treba največje pazljivosti in pozornosti, da se dežela ne zaveže k plačilom, ki bi jih ne mogla zmagovati. Vsakemu pa se mora misel vrvitati, da vlada skuša pri tej reči s svojo ponudbo od državnega zaklada kolikor toliko odvaliti in deželi naložiti, sicer bi ne pritiskala tako zelo na to, da bi se dežela s pogodbo zavezala, koliko bode plačevala za zemljišno-odvezni zaklad; cesarska vlada gotovo ne misli s to pogodbo deželi plačevanja olajšati, ampak le državnim blagajnici. Tem bolj nevarno pa je za deželni zbor, spuščati se z vlado v to pogodbo, ker to, v kar bi se deželni zbor zdaj zavezal, bi morala dežela plačevati za poravnanje zemljišne odveze najmanj do l. 1922. Toraj: videant patres patriae!

Politični pregled.

V Ljubljani, 5. maja.

Avstrijske dežele.

Ker graški škandali niso imeli zaželjenega vspeha in liberalni nemški ustavoverci vidijo, da so njihovo stranko marveč pred svetom ogrdili, začeli so njihovi listi o tej reči vse drugači pisati. Da bi bili Don Alfonsa spravili iz Gradca, pisali so, da mu je župan rekel, da tretjina prebivalcev graških je na strani razsajalcev in da bode najbolje

storil, ako Gradec zapusti. V nekterih listih je bilo celo brati, da se je res že preselil v Solnograd. A to ni res. Don Alfons ostane v Gradcu in po poročilu „N. Fremdbl.“ župan taji, da bi bil Alfonsu svetoval iz Gradca se umakniti. Tudi je neki pozvedoval, če je Alfons deseto mašo nalašč naročeval, da bi bil tem ložej krivdo nanj zvrnil, češ, da je hotel škandal imeti. Preiskava sodnijska bo že spravilo na dan, kdo je dal prvi povod razsajevanju. Policija namreč je bila 29 oseb priprla med njimi 8 dijakov. Med temi jih je 5 (dva dijaka pa trije drugi) zatoženih zarad upora po §. 73, 81 in 279 kazenske postave. Ces. namestništvo je tudi neki zvedelo, da so nekterim pri razsajevanju dajali denar pa piščalke. Ostro ravnanje vlade je vse hvale vredno, a ravno to najbolje priča, da bi se bilo rogoviljenje drugi dan lahko zabranilo, če bi se bilo že prvi dan tako ostro ravnalo z razsajalci.

Ogerski zbor je pričel budgetno razpravo. Minister Horvat je priporočal vladini predlog; Sennyey je povdarjal, da hoče sicer glasovati za ta predlog, da pa s tem nikakor noče dati zaupnice sedanji vladi: Naševal je dalje, da od vlade tirja. Preden zborovanje neha, da določno razvije svoj program, zlasti naj pové, kako misli prestrojiti državni zbor, bode li zmanjšala število poslancev in povikšala čas zborovanja od 3 na 5 let; kako sodi o municipijah in o pomanjšanju skupnih izdatkov, o banki in pregledu kupčijske in colne zaveze in ima li voljo honvede ohranivši jim narodni značaj pridružiti skupni vojni. Ta vprašanja on stavi ne v opravičenje svojega strankarstva, ampak ker kot državljani hoče pred volitvami vedeti, za koga in za kaj bode glasoval. Odgovarjal mu je denarni minister Szell ter opravičeval svojo denarno politiko. — Simonyi je rekel, da sedanji vladi nič ne zaupa in je zboru izročil od skrajne levece podpisan predlog, da naj se budgetni načrt vladini zavrže.

Zagrebski mestni odbor je poslancu dr. Brliču enoglasno izrekel svoje popolno zupanje in najtoplejšo zahvalo, ker se je tako možato in neprestrašeno potegoval za graniške železnice.

iskovajočega duha, da izmed mladenčev dobre glave ne bi vsi pozeleli edno-istega ter ne dali se voditi, kamor jih žene duh časa, sapa šege! Vse se spenja v naših časih na kviško; preveč jih hoče študirati, preveč jih hoče postati črkarjev (Buchstabenmänner). O bodite obrtniki, ljubi mladenči, možje v mnogoterih opravkih! Črkarji so med vsemi najnesrečnejši in morajo po položaju našega časa od leta do leta tudi še vedno bolj nesrečni postajati. Remeselnik, umetnik, obrtnik, je gotovo bolj porabljen človek, nego toliko nekoristnih na pol učenih črko-slikarjev! Kakovi so sedaj časi, bo in mora spoštovanje do njih naraščati, naproti pa vsled strašnega poganjanja in velike množice nevrednih spoštovanje črkarjev padati; in zna celo čas priti, v kojem bodo glada pojedli. Svet je vže sit znanosti, posebno pa še besede božje; le kratkočasiti se hoče. Mi se mu moramo znati s čemur koli neogibno potrebne storiti; v študijah, ali kterege koli opravka se poprimemo, moramo že od mladosti na to gledati, da postanemo rabljivi, izvrstni, neogibno potrebni v neogibno potrebnem opravilu. O da bi slišali tožbe nesrečnih, ki tu in tam po kruhu kričijo tudi pri vrlih darovih, kakor jih lahko često osebno, često v pismih javkati slišimo; strmeli bi. — Vzemete

li debel zapisnik knjig v roke, mislite več del teh knjig napisal je glad, narekovala je sila. Čitate li prepire, puntarske spise, obrekovanja celih stanov in uradov, mislite, velik del teh učila je lakota lajati, slavohlepje, sebičnost, zavist, sila režati. Umorili bi lastnega očeta in prijatelja, ko bi nju požreti mogli; kajti izvolili so nesrečno remeslo: pisati, živiti se od pisnega in tiskarskega črnila. O vzbudite druge darove v sebi, dragi! in obrnite jih v boljše svrhu, da postanete rabljivi v službah, neogibno potrebni možje v opravkih, dobri delavci, tržci, umetniki! Storite, kar storiti morete in morate, da činite to, k čemur vas je odločil Bog, k čemur narava; in ne volite po zunanji časti in blesku! Spoštoval vas bo čas; le v porabi svojih lastnih, izključljivo lastnih darov je človek izvrsten, vzvišen, srečen.

3.) Duh se imenuje moč, življenje. V mrtvem trupu ni duha; v bolnem, slabem organu je duh vjet in trpi. Nečemo li mi želeči, da bi bila postala in naša šola delavnica duha v zdravem, jakem, veselem organu?

Igra se z besedo genie, ker se imenuje vsaka lahka nestanovitna sposobnost, vsako z lahka vzbujeno veselje in nagnenje k lehkeji, mikavnej razveseljujočji vedi genie, zato odlikujejo se v naših časih genie-i z dečarijami,

in spremenili so ime genie v gnjusno ime. Nekdaj to ni bilo tako: genie je genius, duh; določna sposobnost za kakí opravke imenuje se talent, dar. Duh pa se javlja le po moči, po moči misliti, kako idejo izdelovati, jo dolgo držati in po vseh kotih zasledovati, javlja se torej duh v moči, delati, postaviti si trden cilj, in se za-nj poganjati; v moči vaje, ne ustrašiti se zaprek, nego po njih le kakor z nova pokrepčan biti. Duh se javlja po spretnosti, prilastiti si kakov opravke kakti kakov organ in ga na vsaki način oživiti, mnogo v onem, eno v mnogem zapaziti, težko pravilo popolnosti spevideti, in na-nj neodvračljivo uplivati. Kjer tega vsega ni, tam naj se ne imenuje prazni blebataš, pohotljivi paglavec genie, in naj se ne misli, da, kjer manjka duh, zamore se kdaj nadomestiti. Niti z lažnjivo, dostojnostjo niti z železno marljivostjo, da si je ta tolike cene, ne more se nadomestiti. Ne muči se nikdo, duha imeti ali ga simulirati, ako ga nima; marsikaj dā se prisiliti, le duh ne; mrtva pismenka ne more nikomur duha dati. Poslušajte tudi vsi svarilni glas: Ne hrepenite po tem, kar vam je narava odrekla, ne poganjajte se za stanove in službe, kakor da bi s tem tudi duha stana in službe pridobili. V nekterih rečeh je toliko strojev brez duha, da se jih

Vnanje države.

Pruska je zopet enkrat srečno odšla poginu in propadu. Te dni namreč je izgnala posvečenega škofa Čibihovskega, ker jena veliki četrtek blagoslovil sv. olje in s tem dejanjem obstanku pruske države postal nevaren. Enaka osoda čaka vratislavskega škofa Försterja, ki je za 13. t. m. poklican k birnbaumski sodnji, ker je nekega odpadlega mestnega fajmoštra iz katoliške cerkve izobčil. — Samostanska postava se bode morda že v petek obravnavala. Ugovarjali bodo boje le katoliški poslanci, opravili pa ne bodo nič. Samostanov za moške je na Pruskem 78 s 1032 redovniki, za ženske pa 836 s 7763 redovnicami, ki so državi pruski nevarni, ker imajo na vnanjem svoje prednike. Premoženje teh samostanov hoče vlada hraniti in oskrbovati, napredovalna stranka pa zahteva, da naj se to premoženje porabi za učne namene. — Ladije pruske so se umaknile iz severnega pomorja španjskega. „Avgusta“ jadra v Lisabon, Nautilus v Gibraltar, Albatros pa domov.

Iz Pariza se berolinski „Germaniji“ piše, da knez Bismark je francoski vladi že pisal več pisem, v katerih se pritožuje o prenapredbi francozke vojne, dasi to še senca ni proti vojskinim pripravam pruskim. V enem teh pisem neki kar naravnost žuga z vojsko, če bi Francoska nameravala prestrojiti svojo domačo vojno. Nevarnost je tedaj velika, to vidijo pariški državniki, pa Francoska potrebuje miru, zato bodo vojsko zadrževali, kar bodo mogli, pa prepričani so vsi, da vse prizadevanje bo zastoj.

Na Španjskem so karlisti zopet dobro našeškali Alfonsiste. General Savalls jih je nabrisal 23. aprila pri Bredi, 25. pa pri Santa Colomide Farnes; v prvi bitvi imel je le 1500 mož, Alfonsistov pa je bilo 4000, pa so se mu morali umakniti in so popustili na bojištu okoli 100 mrtvih in ranjenih, med katerimi je bilo več višjih častnikov; v drugi pa so Alfonsisti zgubili celo 350 mož, mnogo konj, pušk pa streljiva. Karlisti se čedalje bolj pomikajo proti Madridu, kjer snujejo narodno gardo, ki pa bode težko kaj hasnila, ker ji primanjkuje orožja.

skoro ogibati ne znamo; celim stanovom je po njih čast odvzeta. Blagor celote tirja duha, delavnega duha, a ne brezdušnih trupel. A vrl duh mora biti, ki nas oživlja, in če smo demoni, ki pekel nosijo v sebi in zunaj sebe. — Varuj Bog sleherni šolo in akademijo, da ne postane tak pandemonij!

Tudi delo teh dni naj vodi duh božji! Šola naj se pokaže kot vrla delavnica. Da bi nastopili v vseh razredih srečni organi tega duha, vrl mladenči v vedah, srcu, nraivih, obnašanju! Pred nami naj stojé obrazi s prostim čelom, s prijaznim očesom, in vsaka usta naj govore glas dobro zapopadene, premišljene, razumljive resnice. — Vsaki razred, vsako delo naj pokaže, da je z duhom napravljeno, in sicer z dobrim duhom, z razumom, in namenom k omiki mladenčev za njih bodočno življenje, k blagru človeštva, k občnej koristi. Da bi se dalo vsakemu razredu spričevalo, da je rastel kakor v očitnej in zasebnej marljivosti, tako tudi v dobrem vedenju, v dobrem duhu, da se vsi podamo, končavši to skušnjo, veselega srca iz te hiše in drugih šol, radostno prepričani, da ne biva v njih duh lenobe in polovičnosti, nereda in potrate, domišljivosti in slabo-glasne umetnosti, nego duh božji.

Poslovenil M. L.

Cesarjevo popotovanje.

Cesar so se iz Gruža 2. t. m. odpeljali v Kotor, kjer so proti eni popoldne srečno došli prisrčno sprejeti in navdušeno pozdravljani od brezštevilnega ljudstva, ktero je bilo od vseh krajev skupaj privrelo. Prišedšim v njih stanovanje so se jim predstavili razni vradi, duhovščina, mestni odbor, častniki pa razne deputacije. Ob treh so ogledali trdnjavo San Giovanni, od koder so se ob petih povrnili v mesto. Ob 4/6 so sprejeli poslanca rumunskega kneza. Na večer pa je bilo mesto razsvitljeno in mestni odborniki so spremljevali po nekterih ulicah cesarja, ktere ga je ljudstvo povsod navdušeno pozdravljalo. 3. t. m. so obiskali vojake pa vojaške naprave. Pol ure pred poldnem prijahal je knez črnogorski, ktere ga je pričakovala velika množica ljudi pa častna kompanija vojakov z godbo, ki je svirala črnogorsko narodno pesem. Knez je najprvo ogledal vojake, potem pa je šel v županijo, kjer so se mu predstavili vradi pa tudi spremstvo cesarjevo. Popoldne se je knez poklonil cesarju.

Deželni zbori.

Dež. zbor kranjski je imel 6. sejo 1. maja. Predsednik naznanja, da mu je bilo predloženih več peticij, med njimi po dr. Bleiweisu dve; v prvi se pritožuje nek župan, da se mu od uradnih le nemški dopisuje, in prosi, da bi se mu slovenski dopisovalo; v drugi prosi nek posestnik, da bi se na Vrhniki nastavlil notar, ki bi delal tudi slovenska pisma.

Poslanec bar. Apfaltrern predloži načrt postave za odvezo zemljišč od davščin in stvarnih odrajtvl za cerkve, duhovske rede, župnije in njihove namestovalce.

Na dnevnem redu je najprvo poročilo gospodarskega odseka o načrtu postave, kako predevati sedaj veljavne mere in uteže (vage) na metersko mero in utež; gospodarski odsek predlaga, naj bi se načrt sprejel, kakor je, in se deželnemu odboru naročilo preskrbeti mu cesarjevo potrjenje. Predlog se sprejme.

Dr. Razlag vtemeljuje svoj predlog za podporo dveh ali treh mladenčev iz Kranjskega, da bi se poslali v Berchtesgaden učiti se rezljanja lesa. Predlog se izroči finančnemu odseku.

Sledé ustna poročila finančnega odseka o več peticijah, zlasti uradnikov posilne delavnice in dveh občin za podporo pogorelcem. Peticije se večidel rešijo po želji prosilcev.

Poročilo gospodarskega odseka o premembah l. 1874 sklenjene postave o stavbenem redu za Kranjsko, v katerem je 8 paragrafov nekoliko spremenjenih, se sprejme.

Zarad poročila finančnega odseka o 10. predlogi deželnega odbora za pomnoženo dotalijo za stroške gospodarstva in hrane v deželnih bolnišnicah vsled prenapredene pogodbe — se vname daljši razgovor. Odsek nasvetuje sklep, naj bi deželni odbor prizadeval si pogajaje se z usmiljenimi sestrami doseči to, da pogodba l. 1869 sklenjena ostane, ali pa, če se že prenaredi, naj se to zgodi po nekterih drugod veljavnih določbah; dalje, naj se podružnica bolnišnice na Poljanah prej ko mogoče popusti, med tem pa znižajo stroški režije in če se to ne dá, naj se vsaj skrbi, da bo bolnišnica ta vedno polna; slednjič, naj deželni odbor skuša pozvedeti, kako se na drugih enakih zavodih kontrolirajo jedila, in tako kontrolo tudi tu brž vpelje. — Dr. Bleiweis je stavil tu več predlogov, ki pa niso obveljali, in sprejeti so bili nasveti odsekov.

Sedma seja bila je včeraj 5. t. m.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 5. maja. Poslanec dr. Razlag in tovariši so stavili deželnemu zboru predlog, naj bi se poslali iz Kranjskega 2 ali 3 mladenči v Berchtesgaden učiti se rezljanja lesa. Ne bom tu pretresal, ali je ta predlog, ako bi se vresničil, tolike koristi za deželo našo, kakor si tisti, ki so ga podpisali, mislijo; omenim le, da se v Berchtesgadeni izdelujejo večidel otroške igrače, katerih se pri nas posebno veliko ne proda, in pristavim še, da bi morda pri nas ne bilo dosti za rezlanje pripravnega lesa. S tem pa nočem reči, da se mi oni predlog koristen ne zdi, pač pa bi opozoril poslance naše na nekaj družega, kar je pri nas potrebno in bi bilo zelo uspešno, kar imajo vsi narodi že, namreč lesoreztvo ali ksilografija, to je, vrezovanje podob v les, da se potem tiskajo.

Da bi bilo kaj tacega pri nas koristno in da bo sčasoma neobhodno potrebno, ako nečemo v tem obziru zaostati za drugimi narodi, to bo vsak lahko sprevidel. Na Kranjskem imamo veliko znanstveno društvo „Slovensko Matieo“, ki izdava tudi knjige s podobami; nadalje izhaja več slovenskih časnikov, kateri prinašajo podobe ali bi jih prinašali, ako bi jih lože dobivali, kakor zdaj, ko si jih morajo za drag denar od drugod naročati; tudi „Mohorjevo društvo“ v Celovcu bi naročalo podobe rajše v Ljubljani, nego drugod. Vrh tega koliko trgovcev in drugih ljudi je, ki potrebujejo podob za tisek!

Zavoljo tega bi bilo gotovo na občno korist dežele, ako bi se v Ljubljani ustanovila kaka ksilografija. V treh letih bi se kaki trije, štirje mladenči, ki imajo veselje do tega, popolnoma izučili, zlasti taki, ki so se v realki že risati vadili, kajti znano je, da so naši mladenči sploh bistre glave. Ali ne bi bilo dobro, ako bi se našel kak poslanec naše stranke, ki bi zboru kak predlog stavil v tem smislu? Od nemčurjev se nam kaj takega ni nadejati, saj vemo, da nas radi držé v odvisnosti od tujcev in tujih dežel.

Z Gorenjskega, 1. maja. Pisanje nemčurske „Schulzeitunge“ se mi dozdeva vedno bolj neslano in ostudno. Na eni strani hoče, da bi se duhovstvo za novo v principu brezverno šolo poganjalo, celo da bi s prižnice opominjevalo, otroke pridno v šolo pošiljati, češ, da bi to največ izdalo; na drugej strani pa ne zna družega, nego duhovstvo psovati in obrekovati. Naj le „Schulztg.“ našteje šole, v katerih duhovni cele mesece krščanskega nauka ne učijo; naj le imenuje kraje, kjer duhovni svojo dolžnost zanemarjajo in potem naj še le kliče škofijstvo na pomoč. V celem okraju, v katerem jaz učim, ne poznam ne enega duhovna, da bi bil svojo dolžnost zanemarjal, in boje je ravno taka tudi po drugih krajih, zato se drznem trditi, da omenjeno vpitje nemčurice je le neumno hudobno bledenje. Primeri se pač lahko, da duhoven, po drugih opraviilih n. pr. obhajilih, zadržan, se ne more vselej svoje ure trdno držati, vprašam pa, ali bi ne imela biti vsakega učitelja dolžnost, to uro nadomestovati in zamenjati jo s kako drugo uro, ne pa, da bi v zavesti novih šolskih postav zarezal: „Ich will, dass Sie Ordnung halten;“ ali celo, da bi namesto krščanskega nauka vcepoval otrokom brezverstvo, ker vere pri novošegnih nemčurjih navadno ni doma in jim je k večjemu „ein Zeug für dumme Leute“! Kar pa zadeva nauk za prvo spoved in obhajilo, prosim vse pravicoljubne učitelje odgovora, ali je mogoče po enorazrednih šolah, v katerih ste krščanskemu nauku v tednu odločeni le 2

uri, ali je mogoče, pravim, v teh dveh urah otroke krščanskega nauka tako naučiti, kakor je kristijanu potrebno, da zamore prejemati sv. zakramente? Če toraj duhovni otroke podučujejo tudi razun navadnih ur, spolnujejo le svojo dolžnost, skrbeli bodo pa gotovo, da to podučevanje bo v takošnih urah, da se učiteljem ne bo krivica godila in da bo celo nemčurjem mogoče: očenaš, češena si Marija, vero, koliko je božjih oseb, ali je več Bogov, 10 božjih zapoved itd. se učiti, ako se bodo hoteli tega jim tolikanj potrebnega podučevnja vdeleževati. Potem se tudi ne bo treba bati nesanih reči, kakoršne se razodevajo v spisu „Ein krainerischer Katechet“, iz kterega je le to razvidno, da duhovstvo zaničuje. Ni ne enega duhovna, in trdim, da tudi ni ne enega učitelja, ki ne bi vedel razločka med nebom in nebesami, in če bi vedno bolj globoko v zemljo kopali, da bi je ne prekopali. V tem duhoven gotovo ni našel nič brezvernega. In gotovo privošči učitelju iz srca rad, da prekopuje zemljo, kolikor časa in kakor daleč se mu poljubi. Veliko pa je ležeče nad tem, kako da učitelj te reči otrokom razlaga, ali v vzajemnosti z vero, ali pa če udriha zaper tisto. Nemčurica je toraj to reč duhovstvu v posmehovanje po svojem si izmislila, misleča: patroni moji so bolteki in mi verujejo tako, da bi prisegli na sleherno mojo besedo.

Da pa ni vse prazno, kar se govori o brezverstvu novih šol, to ve vsaki, ki se s šolo peča; znano mi je celo, da je nekdo na Kranjskem križ v šoli zagledavši, rekel: „Kaj pa ta tukaj dela?“ Če se je zgodilo to, zamore se pač zgoditi tudi še marsikaj drugzega, dasiravno se potem storjeno utaji in govorjenje zasuče. Konečno pa moram reči, da nemčurski brezverni učitelji se z duhovstvom nikoli ne bodo razumeli, in da so sami največ krivi, če se duhovni šolam vedno bolj odtegujejo, ker noben pameten človek pri vednem zaničevanju, zasmehovanju in obrekovanju kaj drugzega od njih pričakovati ne more.

Domače novice.

V Ljubljani, 6. maja.

(Razglas živinorejcem.) Kmetijska družba kranjska bo 15. t. m. kakih 20 goved (juncev in telic) muricodolskega plemena, ki jih je iz državne subvencije nakupila, na dvorišču „zum baierischen Hof“ na dunajski cesti po očitni dražbi prodala.

Ker ima družba kmetijska s to prodajo namen, zboljšati in požlahniti živinorejo domačo, zato bode pri licitaciji nastavila kupno ceno le za polovico tega, kolikor njo stane, in jo dobí tisti, ki za njo največ dá proti temu, da jo koj plača in da se kupljeno živinče najmanj dve leti v naši deželi za pleme rabi; zato se ne pušča noben tujec k dražbi.

(Vprašanje do sl. magistrata mesta ljubljanskega.) Kako je to, da je preteklo nedeljo tako imenovana mestna (ali požarne straže) godba z velikim hrupom šla ob devetih zjutraj, toraj ravno takrat, ko so po vseh mestnih cerkvah glavna duhovska opravila, po mestu, in to zarad par možiceljev, ki so za njo koračili? Ali je bilo to mestni policiji znano, in zakaj ni ustavila tega kaljenja nedeljskega miru? Kaka bode kazni, ki bo doletela vodstvo te godbe zarad početja, ki je vsaj za zdaj še protipostavno in je zbudilo nevoljo vsega mesta?

(Odsek) za pregledovanje poročila deželnega odbora kranjskega bo stavil deželnemu zboru predlog, da zbor javno protestira zoper

to, da se na ljubljanski realki učenci ponemčujejo in se slovenski jezik povsod zatira. Prav tako!

(Kdaj pa pri nas?) Iz Gorice je slišati, da je prišel od ministerstva do vodstva učiteljske pripravnice ukaz, naj ne bode na tem zavodu le slovenski, ampak tudi še hrvaški oddelek. Mi živimo pod isto vlado, razmere so pri nas ravno take, kakor v Gorici, pa učiteljska pripravnica je vendar-le nemška. Ali je to prav?

(Somenj „o Trjaci“) je bil prav slab, grdo vreme, malo živine in še manj kupcev. Konj je bilo nekaj lepih, pa niso zelo po njih prašali. Tudi drugih reči se je malo prodalo in kupilo. Se pač vidi, da manjka denarja in da so slabi časi.

(Slovensko gledališče.) Pretekli četrtek smo slišali tri manjše igre, ki so se predstavljale na korist pevke in igralkе gospice Namretove. „Benefica“ je polna komičnih prizorov, in se je tudi živahno igrala. Gospodična Namretova je bila s pohvalo sprejeta in dobila šopek; gosp. Šušteršič je zadovoljil občinstvo kakor vsi drugi. V burki „Pes in mačka“ sta se odlikovala gospod Schmidt in gospica Podkrajškova, toraj se samo po sebi razumi, da je bila burka dobro igrana; h konečnemu vspehu je gosp. Kajzelj izdatno pripomogel. „Vino, ženske, petje“ smo že slišali; gospice Piskarjeve glas je bil prav prijeten, gospod Noll je vrlo igral in pel in gospica Namretova je storila, kar je bilo v njeni moči. Prostori gledišča niso bili tako polni, kakor bi mi pridni beneficijantini privoščili. — V nedeljo so se igrali na korist gospoda Schmidta Alešovčevi „Francozi v Kamniku“ v polni hiši. Igra je bila občinstvu všeč, zato obilno ploska, beneficijant je bil pri nastopu sprejet z gromovitim ploskom in je dobil od dijakov više gimnazije krasen venec. O igri in kako je bila igrana, bomo obširneje poročali. Drevi bo predzadnja benefica na korist prve naših igralk, gospice C. Podkrajškove. To in pa jako ginljiva in dobra igra „Ena se joče, druga smeje“, nam je porok, da bo gledišče po vseh prostorih napolnjeno.

(Umrlo) je aprila meseca t. l. v Ljubljani 93 oseb, 55 moškega in 39 ženskega spola.

Razne reči.

— Narodna čitalnica kamniška napravi dne 9. maja „Besedo“ s sledečim programom: a) Rožmarin, čveterospiev. b) Govor. c) Domovini, brenčeči zbor s samospievom prvega tenora in baritona. d) „V nedeljo v Ljubljani 1 uro pri gledališni kasi“, komični prizor s petjem. e) Igra: „Ključec je od smrti vstal“, burka v 1 dejanji. f) Ples. — Vstopnina za ude 10, za upeljane sposobne neude 30 kr. Začetek ob 8. uri zvečer. Vljudno vabi k tej veselici odbor.

— Iz Starega trga poleg Loža se nam piše: V nedeljo (9. t. m.) bomo odprli pri nas kmetijsko napredovalno šolo po izgledu one v Ljutomeru na Štajarskem. O kmetijstvu bode predaval g. Fr. Žepič, učitelj na gozdnaški šoli v Šneperku. G. J. Žirovnik bode predaval računstvo s posebnim ozirom na novo mero in vago, fiziko nanašajočo se na poljedelstvo, zgodovino itd. G. Mandeljč, tukajšnji nadučitelj, bode pa praktično kmetom razlagal čebelorejo.

— Učiteljske spremembe na Goriškem: Sežansko okr. šol. svetovalstvo je imenovalo v svoji seji dne 22. aprila kot stalnega učitelja v Nabrežini g. Josipa Hrovatina, do-

sedanjega učitelja v Gorjanskem, kamor se preseli učitelj iz Brestovice g. Jakob Jelišek, a v Brestovico pride g. L. Krepš iz Repnega tabra. Stalni podučitelj v Sežani g. M. Leban ostane tamkaj kot učitelj.

— Mala fizika za narodne ali ljudske šole v pogovorih, z navodom o mnogih povsodi in brez priprav lahko izpeljivih poskusih, imenuje se knjižica, ktero je spisal prof. dr. Evgen Netoliczka, poslovenil pa marljivi nadučitelj ljutomerski, g. Ivan Lapajne. Knjižica je lahko umevna in bode zlasti učiteljem po deželi dobro došla. Cena ji je 25 kr. in se dobiva pri Leykam-Josefsthal v Gradcu, pa se zamore tudi naročiti pri vseh knjigotržcih.

— V kupčijsko zbornico goriško so bili 29. aprila izvoljeni gg.: Viljem Ritter, Jože Tance, Alojzij Marizza, Janez Mihelič, Miha Kacafura, Alojzij Zanutič, Leopold Bolko, Daniel Godina, France Segatti, Janez Peric.

Sl. Vredništvu „Slov. Naroda“!

V „Sl. Nar.“ 29. apr. pravite, da ne Vi, ne g. Medvedov s spisom „kaplan“ in „Lemenatar“ niste imeli namena koga zasmehovati. Veseli me to, in to svoje veselje tudi javno naznanjam, da bi pa jaz ne vedil, kaj je humoristično, to Vam pa s tem še ne pritrdim. Sklicujem se na vsacega, ki je „Lemenatarja“ prebral in ki ni še zgubil čutila za spodobno, in stavim glavo če je treba, vsak tak mi bo pritrdil, da „Lemenatar“ sega v tisto okrožje, ki se imenuje po domače zasramovanje. Vendar kakor sem že rekel, veseli me, da niste imeli namena, koga zasmehovati. Tudi ne zahtevam kakih privilegij in nikakor ne mislim, da bi bil stan duhovnov „sacrosanct“, od nasprotnega priča mi je ravno „Sl. N.“, pa to vendar smem od olikanega nasprotnika pričakovati, da duhovnika toliko spoštuje kakor kakega drugzega človeka. Morebiti je tudi to preveč? „Sancta sancte“ bi vendar še ponovil, ko bi me blagovolili razumeti, ker o lik a n i človek saj očitno ne bo smešil in dovtipoval reči, ki so drugim svete, akoravno bi že sam zase drugače mislil. Zakrament sv. mašnikovega posvečevanja, molitev, sv. maša, so pa za Slovence, če morebiti Vas in nekoliko enakomislečih izvamem, svete reči, so bistveni del sv. vere katoliške. Niso li to reči, o kterih velja „sancta sancte“, ki se odtegujejo „humorističnim“ razpravam? Jaz sem Vaš „humoristični“ ton za zasmehovanje imel, verjemite, da nisem bil sam. Bi li ne bilo dobro, ko bi v prihodnje o verskih resnicah tako pisali, da bi Vam nihče zasmehovanja podtikati ne mogel? Saj ste rekli, „da vere ne motite“!

A. P.

Umrli so:

30. aprila. Janez Grošelj, delavec, 30 l., za pljučno sušico. — Karol Guttman, čevljarja otrok, 9 m., za vnetjem vratu. — Elizabeta Jerič, vdova posestnika, 76 l., za oslabljenjem. — Antonija Horaček, zemljemerca žena, 28 l., za pljučno sušico. — Marija Kušar, delavca žena, 45 l., za razširjenjem trebušne žile. — Ana Merlak, vdova, 65 l., za oslabljenjem.

1. maja. Avg. Novak, gostica, 83 l., za oslabljenjem. — France Rodé, trgovca sin, 19 l., za jetiko.

2. maja. Frančiška Čelešnik, delavca otrok, 1 m., za drisko. — Katarina Novak, gostica, 43 l., za mrtvoudom. — France Mohart, sodn. sluga otrok, 17 m., za krčem v grlu.

Telegrafične denarne cene 4. maja.

Papirna renta 70.45. — Srebrna renta 74.75. — 1860letno državno posojilo 111.85 — Bankine akcije 963. — Kreditne akcije 233.75. — London 111.15 — Srebro 102.80. — Ces. kr. cekini — 5.26. 20Napoleon 8.88.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.